

Antoni Czubiński

**EWOLUCJA SYSTEMU POLITYCZNEGO
W POLSCE W LATACH 1914–1998**

**Tom I: Odbudowanie niepodległego państwa
i jego rozwój do 1945 r.**

Część I: Zbiór studiów

Poznań 1999

Przedmowa

Z poniższego wstępu wynika, że Antoni Czubiński, decydując się na publikację wcześniej opracowanych zagadnień w formie artykułów, kierował się głównie potrzebami dydaktyki. Projekt zakładał publikację zwartą, obejmującą niemal cały wiek XX - od odbudowy państwa polskiego po kres Polski Ludowej w roku 1989. Zamierzenie to zostało on zrealizowane częściowo. Pierwszy tom tej edycji, poświęcony ewolucji systemu politycznego w Polsce w latach 1914–1945 ukazał się w 2000 r. nakładem wydawnictwa „Terra”, związanego z Wyższą Szkołą Zarządzania i Bankowości w Poznaniu. Była to XVI pozycja uczelnianej serii „Studia i monografie”. Prawo copyright przysługuje temu wydawnictwu. Udostępniane w tej książce teksty prof. Antoniego Czubińskiego są w większości przedrukami jego artykułów. Należy wszakże dodać, że w wielu miejscach widać ślady ingerencji Autora, który wzbogacał pierwotne teksty nowszymi pozycjami literatury.

Udostępniając, w porozumieniu z Wydawcą, wersję elektroniczną tego opracowania, niżej podpisany korygował błędy literowe identyczne w obu wersjach – elektronicznej i drukowanej. Rozumie się, że numeracja stron jest różna: książka ma 320 stron, natomiast wersja elektroniczna udostępnianego tu maszynopisu 384. Zrezygnowano też z ciągłej numeracji przypisów, których w sumie jest 938, na rzecz numeracji w obrębie poszczególnych rozdziałów. Należy również poinformować, że prof. Antoni Czubiński przygotował i opublikował w tym samym wydawnictwie tom zawierający wybór źródeł do tego okresu. Wersji elektronicznej tej części projektu nie odnaleziono. Pozostaje ewentualność digitalizacji analogowej wersji.

Stanisław Sierpowski

Uwagi wstępne

Przedmiot „System polityczny Polski” obejmuje analizę ewolucji stosunków politycznych w Polsce od chwili odbudowy niepodległego państwa polskiego w dobie I wojny światowej do ostatnich lat. W okresie tym polska myśl państwowa i samo państwo dokonało wielkiej ewolucji. Ziemie podzielone i uzależnione przekształciły się w samodzielne państwo w toku wydarzeń okresu I wojny światowej. Był to bardzo złożony i skomplikowany proces, tak w sposobie myślenia o państwie, jak i w samej koncepcji budowy tego państwa. Przetrwało ono zaledwie 21 lat, przechodząc znamiennej ewolucję od demokracji parlamentarnej do systemu autorytarnego. W 1939 r. na skutek wybuchu II wojny światowej państwo zostało ponownie podzielone, a społeczeństwo polskie zostało uzależnione. Stawiało ono opór wobec okupantów, tworząc tzw. państwo podziemne. W 1945 r. odbudowano namiastkę państwa polskiego, ale aż do 1989 r. było ono uzależnione od ZSRR, stopniowo poszerzając zakres samodzielnego działania. W 1989 r. odzyskało ono ponownie samodzielność i ukształtowało się jako republika demokratyczno-parlamentarna, która nawiązała do tradycji zachodniej myśli państwowej.

Jak z powyższego wynika, w tym krótkim okresie społeczeństwo polskie przeżyło kilka znamienych faz rozwojowych, kształtując różne typy państwa i rozwijając różne koncepcje polityczne. Studenci studiujący te złożone zagadnienia, mają trudności związane z dostępem do materiałów źródłowych i prac monograficznych. Wychodząc naprzeciw tym potrzebom, przygotowano skrypt pt.: „Ewolucja systemu politycznego w Polsce w latach 1914–1998”. Część I obejmuje okres od wybuchu I wojny światowej do zakończenia II wojny światowej

(1914–1945) i składa się z dwóch tomów. Pierwszy z nich obejmuje kilkanaście rozpraw tematycznych prezentujących analizę ważniejszych problemów i wydarzeń uzupełniających wykład tego przedmiotu. W części drugiej obejmuje on wybór najważniejszych dokumentów niezbędnych do zajęć dyskusyjnych (ćwiczenia i seminaria) na temat ewolucji polskiej myśli państwowej w prezentowanym czasie.

Okres po II wojnie światowej jest również bogaty w treść i zostanie odpowiednio opracowany tak w aspekcie monograficznym, jak i wyboru materiału do ćwiczeń. Obejmuje on tak okres uzależnienia od ZSRR (1945–1989), jak i okres rewolucji i przemian lat 1989–1998.

Z prezentowanych analiz i dokumentów mogą korzystać tak studenci Wyższej Szkoły Zarządzania i Bankowości, jak studenci nauk politycznych i historii innych uczelni. Do tego czasu materiały takie nie były w Polsce publikowane. Studenci dysponują olbrzymią literaturą monograficzną. Odczuwają natomiast brak skryptu i materiałów do ćwiczeń. Publikowane materiały przygotowane zostały z myślą o ułatwieniu studiowania tego problemu i mają aspekt czysto dydaktyczny.

Poznań, wrzesień 1999 r.

Antoni Czubiński